

СЕКЦІЯ 8. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Борисенко Ю. В.

*кандидат наук з державного управління кафедри права,
Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»
м. Павлоград, Україна*

Баканова К. П.

*магістр з публічного управління та адміністрування,
Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»
м. Павлоград, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-593-1-47>

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМ ПІДТРИМКИ КОМПЛЕКСНОГО ПРОГРЕСУ РЕГІОНІВ

Розвиток регіонів є фундаментальною передумовою для демократичного прогресу будь-якої держави. Формування дієвого управління та результативній взаємодії між виконавчою та місцевою владою, упродовж усього періоду незалежності є ключовим пріоритетом розвитку України. Слід підкреслити, що реформи, реалізовані за час становлення нашої держави, демонстрували різний ступінь результативності та, у поєднанні зі значними недоліками у законодавчій базі, спричинили дезінтеграцію територіальних зв'язків і диспропорційність соціально-економічного розвитку регіонів, що зумовлено їх фактичною диференціацією за критерієм рівня та спрямованості економіко-соціального поступу. Регіональний розвиток є важливим компонентом державної політики та включає комплекс заходів, що реалізуються центральними та владними інституціями на локальному рівні з метою регулювання територіальної організації господарської системи [1].

Регіон підтримує внутрішні та зовнішні зв'язки в економічній, політичній і культурній областях, а також має власні політико-адміністративні інститути управління, а саме місцеві органи державної

виконавчої влади та структури, що входять до системи місцевого самоврядування.

Для глибшого розуміння поняття регіону необхідне встановлення його ключових соціально-економічних атрибутів, таких як інтегрованість та спеціалізація. В умовах посилення глобалізаційних тенденцій, регіон стає важливим елементом соціально-економічної системи країни, осередком зосередження взаємопов'язаних об'єктів виробничої діяльності, інфраструктури та людського потенціалу. Враховуючи те, що регіон є платформою для об'єднання виробничої та соціальної сфер, тісно пов'язаних між собою і характеризуючи соціально-економічну природу регіону, пріоритетного значення набувають такі категорії та сфери відповідальності, як регіональна економіка, інфраструктурний комплекс, соціально-економічний потенціал регіону. Ці аспекти є не лише індикаторами його поточного стану, але й основними параметрами оцінювання розвитку [2].

Сукупність об'єктивних та суб'єктивних чинників, що впливають на сучасну динаміку розвитку українських регіонів, зумовила виникнення дисбалансів, асиметрії та диспропорцій в їхньому розвитку. Основною передумовою цього є відсутність чітко окреслених пріоритетів розвитку регіонів на різних етапах еволюції держави, їхня вразливість до погіршення макроекономічної кон'юнктури, трансформацій конкурентного середовища, що спричиняє ускладнення відносин щодо використання матеріальних ресурсів, фінансового забезпечення, зважаючи на специфіку географічного та політичного положення регіональних комплексів. Недоліки, допущені при оцінці перспектив розвитку окремих регіонів України в коротко- та середньостроковій перспективі, обумовлені насамперед браком чітко визначених пріоритетних напрямів економічного та соціального управління, а також ігноруванням специфіки формування довгострокових тенденцій у змінах економіко-політичного та соціального середовища.

Враховуючи актуальні економіко-політичні тенденції розвитку країни, одним з основних завдань державної політики наразі є формування інтегрованого економіко-правового середовища, що враховує потреби та стратегічні цілі суб'єктів господарювання на локальному рівні, а також створення передумов для забезпечення збалансованого соціально-економічного прогресу регіонів України.

Історична роль держави у сфері регіонального розвитку дає змогу ідентифікувати фундаментальні аспекти її впливу. Зокрема, встановлено, що загальною метою державної регіональної політики є гарантування

збалансованих можливостей розвитку для всіх громадян країни. При цьому, ключові завдання державного регулювання на регіональному рівні полягають у стимулюванні інвестиційної діяльності та розбудові регіональної інфраструктури. Важливим елементом регулювання є окремі галузі економіки в депресивних регіонах, що потребують посиленої уваги та застосування спеціалізованих інструментів і механізмів впливу для мінімізації соціально-економічних диспропорцій у розвитку окремих територій [3].

Регіональний розвиток, як сфера державного регулювання, спрямований на розв'язання ключових регіональних проблем, зокрема тих, що стосуються трансформації галузевої структури економіки, оптимізації продуктивності виробничих процесів, покращення ефективності використання природних багатств та охорони довкілля. Ефективність державної політики в цій області визначається успішністю вирішення питань у соціальній, гуманітарній та демографічній сферах, а також впровадженням комплексних програм і заходів, орієнтованих на зростання реальних доходів населення та поліпшення рівня соціального захисту. Актуальні регіональні виклики часто є наслідком недостатньої якості кадрового забезпечення у сферах освіти та науки, неоптимального залучення наукового, інтелектуального та інноваційного потенціалу регіонів, а також низької продуктивності праці на певних територіях.

Причинно-наслідкові зв'язки, взаємозалежності та взаємовплив процесів у динаміці регіонів відображають об'єктивні тенденції регіонального розвитку, серед яких виділяють наступні основоположні принципи:

1. Узгоджений розвиток структурних трансформацій та диверсифікація регіональної економіки: Цей принцип передбачає закономірності функціонування явищ і процесів та їхніх економічних зв'язків з природними, економічними та соціокультурними умовами.

2. Розширення спільної економічної експансії та економічної кооперації на міжрегіональних ринках: Цей принцип визначає правила спеціалізації виробництва регіонів та оптимізує міжрегіональні економічні відносини. Він встановлює найбільш раціональні вектори розвитку кожного регіону в контексті національного розподілу праці, сприяючи залученню найбільш ефективних напрямів розвитку кожного регіону до цього процесу.

3. Принцип економічного зростання та нівелювання рівнів соціально-економічного розвитку регіонів: Цей принцип базується на еволюційному розвитку продуктивних сил, зумовленому впливом

факторів інноваційного, інформаційного та інтелектуального характеру. Він передбачає справедливу територіальну політику розподілу виробництва та поступове наближення показників соціально-економічного розвитку регіонів до однорідних значень.

Лише ті спеціалісти, які безпосередньо залучені до розробки регіональної стратегії та впровадження конкретних ініціатив регіональної політики, визнаються суб'єктами державної політики. Важливо підкреслити, що їхня суб'єктність формально закріплена у відповідних нормативно-правових актах. Районні державні адміністрації та органи судової влади, незважаючи на потенційну опосередковану участь у впровадженні окремих заходів на локальному рівні, лише частково відповідають критеріям суб'єктності у контексті регіонального розвитку.

Зокрема, КМУ затверджує зазначені програми, ініціює та аналізує пропозиції щодо їхньої модифікації, регулює терміни їхньої дії, а також вносить інші зміни, що узгоджуються з чинним нормативно-правовим регулюванням відповідної сфери.

Держава, громадянське суспільство та агенції регіонального розвитку формують систему інституційного забезпечення, що є суттєвою основою регіонального розвитку. Головним вектором функціонування цих інституцій є взаємна координація в процесі впровадження підтримки регіонального розвитку. Разом з тим, ключовою перешкодою для результативного регіонального розвитку в Україні на сучасному етапі є нечіткість у розподілі прав та компетенцій між загальнонаціональною та місцевою системами влади.

Розвиток територіальної основи місцевого самоврядування не обмежується лише її зміцненням через реалізацію виваженої політики впроваджує основні заходи державної регіональної політики.

Організаційно-економічний аспект розвитку регіону передбачає врахування різних факторів та передумов, які впливають на гуманітарну ситуацію, демографію, екологію та науково-технічний розвиток території. Важливими об'єктивними факторами є ресурсна база, географічне та політичне розташування, виробнича база та населення. Аналіз системи регулювання, що визначає особливості розвитку на місцях, виявив певні розбіжності у повноваженнях органів влади.

Література:

1. Бальцій Ю. Ю. Децентралізація публічної влади: питання визначення та шляхи вдосконалення. *Правові засади організації та здійснення публічної влади: зб. тез VI Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 85-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (Хмельницький, 31 березня 2023 року)*. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 25–26. URL: https://web.ccu.gov.ua/sites/default/files/pravovi_zasady_organizaciyi_ta_zdiysnennya_publichnoyi_vlady_2023.pdf.
2. Дорош У. М. Структурно-функціональний аналіз проблеми способів забезпечення регіонального розвитку. *Економіка та держава*. 2018. № 7. С. 28–31.
3. Журавський В. С. Реформа місцевого самоврядування в Україні: плюси та мінуси. *Юридичний вісник України*. 2005. № 39 (535). С. 1–7. URL: <http://www.lawyer.org.ua/?w=r&i=12&d=676>.